

روز جهانی ایمنی بیمار، 17 سپتامبر 2022

داروها بیشترین کاربرد را در مراقبت های سلامت دارند و آسیب های مربوط به دارو علاوه بر بار اقتصادی و روانی، بیشترین سهم از کل آسیب های قابل پیشگیری ناشی از مراقبت های نایمن را تشکیل می دهد. با اشاره به این موضوع و شناخت پیچیدگی پیشگیری و کاهش آسیب های دارویی، شعار روز جهانی ایمنی بیمار در سال 2022، "ایمنی دارویی" انتخاب شده است. هدف از اجرای این پویش، ترغیب انگیزه لازم در جهان به منظور تثبیت تلاش های مداوم WHO در جهت فراهم شدن "ایمنی بیمار" می باشد.

شایع ترین علت مراجعه مسمومیت به بیمارستان ها در اثر مسمومیت خوراکی با دارو است به طوری که هفتاد درصد از مسمومیت های ارجاع شده به مراکز اطلاع رسانی داروها و سموم کشور، مسمومیت های دارویی است. از طرفی بروز مسمومیت توسط برخی از داروها هرچند ممکن است منجر به مرگ نگردد ولی مقادیر بالای این داروها می توانند منجر به صدمات دائمی کبد و کلیه فرد مسموم شود. بنابراین روز جهانی ایمنی دارویی به منظور آگاه سازی مردم در جهت کاهش آسیب های ناشی از دارودرمانی در نظر گرفته شده است.

❖ چگونه دارو را ایمن مصرف کنیم؟

مقادیر بالای برخی از داروهای به ظاهر کم خطر، می توانند برای فرد خصوصاً کودکان و افراد مسن کشنده باشد. کودکان کنجکاوند و ممکن است زمانی که افراد سالمند فامیل در حال مصرف داروهای خود می باشند، کودکان اقدام به چشیدن و یا بلعیدن دارو نمایند. متأسفانه سالانه تعدادی از کودکان کشورمان به دلیل مصرف ناخواسته شربت متادون که در شیشه داروهای دیگری نگهداری می شده است به کام مرگ می روند. همچنین بسیاری از مسمومیت های دارویی مراجعه شده به بیمارستانها در اثر داروهای بیمار یهای اعصاب و روان مانند داروهای آرام بخش و ضد افسردگی بروز می کند. مصرف مقادیر بالای بسیاری از داروها در اقدام به خودکشی، ممکن است در ابتدا علامت و نشانه خاصی نداشته باشد ولی وضعیت فرد مسموم به طور ناگهانی وخیم خواهد شد. رخداد مسمومیت در اغلب موارد از جمله موارد اشاره شده در بالا می تواند ناشی از عدم توجه به نگهداری داروها و یا عدم مصرف صحیح دوز داروها رخ دهد. بنابراین نکاتی که در جهت تامین ایمنی دارویی و پیشگیری از بروز مسمومیت باید توجه شود عبارت اند از:

1) نگهداری ایمن دارو

- داروها را دور از دید و دسترس کودکان و در ارتفاع بالا و در کمد مجهز به قفل نگهداری نمایید.
- برای پیشگیری از مسمومیت دارویی کودک دلبندتان، از سالمندانی که با شما زندگی می کنند بخواهید داروهای مصرفی خود را دور از دسترس کودکان نگهداری نمایند.
- چنانچه در خانه کودک زیر 5 سال دارید، حتماً داروها را در کمد های بالاتر و مجهز به قفل قرار دهید.
- از قرار دادن دارو در کیف دستی پرهیز کنید تا مانع خورده شدن دارو توسط کودکان شود.
- داروهای خود را در مقابل چشم کودکان مصرف نکنید، چرا که کودکان از رفتار بزرگسالان تقلید می کنند و ممکن است دور از چشم والدین داروها را به دهان ببرند.
- داروها خصوصاً داروهای خوش طعم مخصوص کودکان را از دسترس ایشان دورنگه دارید. ممکن است با استفاده از غفلت شما، کودک اقدام به مصرف دارو نماید.
- بهتر است داروهای بیمار افسرده و یا بیمارانی که تعادل رفتاری ندارند و یا افرادی که سابقه اقدام به خودکشی دارند را دور از دسترس ایشان قرار دهید و مراقبت دقیقی در خصوص میزان داروی مصرفی ایشان به عمل آورید.

2) مصرف ایمن دارو

- در هنگام مراجعه به پزشک و دریافت دارو از داروخانه، والدین سالمند خود را همراهی نمایید تا از صحت نحوه مصرف دارو مطمئن شوید.
 - در دوران سالمندی به دلیل تغییرات ساختار در اندام‌های داخلی مانند کبد، کلیه، میزان مایعات، عضلات و چربی بدن، تغییراتی در جذب و دفع داروها حادث خواهد شد و بی‌احتیایی به مصرف دقیق داروها می‌تواند منجر به بروز عارضه ناخواسته و یا مسمومیت شود.
 - در برخی از سالمندان کاهش قدرت بینایی، شنوایی و فراموشی، می‌تواند منجر به بروز اشتباهاتی در ضمن مصرف داروها و در نتیجه بروز مسمومیت دارویی گردد.
 - بسیاری از سالمندان ناچار به مصرف داروهای متعددی در طول روز می‌باشند. استفاده از جعبه‌های تقسیم داروها می‌تواند کمک شایانی به مصرف ایمن دارو پیشگیری از مصرف داروی تکراری در سالمندان می‌گردد.
 - سالمندان محترم باید در مراجعه به پزشک، نام داروهای مصرفی خود را به همراه داشته باشند تا از تجویز مجدد داروها و مصرف هم‌زمان آن‌ها و یا بروز تداخلات خطرناک دارویی پیشگیری شود.
 - در هنگام بیماری کودکان مراقب باشید تا دوز تکراری دارو به وی ندهید.
 - برای کاهش تب در کودکان، داروی استامینوفن را بر اساس وزن و سن کودک و با مشورت پزشک و داروساز به کودک بدهید. مقادیر بیش‌ازحد درمانی استامینوفن می‌تواند ایجاد مسمومیت نماید.
 - اگر به کودک خود دارو می‌دهید به او تفهیم کنید که این دارو است و از کلماتی مثل آب‌نبات، شکلات و یا خوراکی استفاده نکنید.
 - داروها را مطابق با توصیه پزشک یا داروساز و نه بیشتر از آن مصرف نمایید چراکه با مصرف چند برابر مقادیر درمانی داروها به‌طور خودسرانه، نه‌تنها روند درمان شما سریع‌تر نمی‌شود بلکه دچار عوارض سوء و یا مسمومیت با داروها خواهید شد.
 - مصرف بیش از مقادیر توصیه‌شده داروهای مسکن سبب تخریب کبد و کلیه‌ها خواهد شد.
 - مصرف خودسرانه داروی استامینوفن جهت درمان درد و تب بیش از مقادیر درمانی، منجر به صدمات کبدی خواهد شد.
- !!!!توجه :**

مصرف خودسرانه داروها در سالمندان نسبت به دیگر افراد جامعه خطرناک‌تر است. بر مصرف داروی افراد مسن خانواده نظارت داشته باشید چراکه ایشان به دلایل زیر ممکن است داروی خود را به‌اشتباه یا به‌طور تکراری مصرف نمایند: تشابه ظاهری شکل داروها، ابتلا به فراموشی، عدم اطلاع از نام داروها، بی‌سوادی یا کم‌سوادی و یا خوانا نبودن مقادیر مصرفی دارو مندرج روی جعبه دارویی. بهترین کار برای پیشگیری از خوردن دوز تکراری دارو، یادداشت کردن دفعات مصرف دارو و یا قرار دادن قرص‌ها در داخل جعبه‌های مخصوص تقسیم‌بندی شده (برحسب صبح، ظهر و شب) یا استفاده از نرم افزارهای یادآور مصرف دارو روی گوشی موبایل سالمند یا پرستار ایشان است.

در اغلب مسمومیت‌های اتفاقی و یا تعمدی با داروها، برای اطلاع از نحوه انجام اقدامات اولیه، هرچه سریع‌تر با شماره تلفن مرکز اطلاع‌رسانی داروها و سموم 190 داخلی داخلی 3- کد 2 و یا اورژانس 115 تماس بگیرید.

دفتر نظارت و پایش مصرف فرآورده های سلامت

معاونت غذا و دارو